

Kooste Lahden keskustavision lausunnoista

Lausuntoaika 25.3.-9.4.2024

Lausuntoja saatiin yhteensä 17 kpl.

Lausunnon antajista kysymysosioon vastasi:

- Lahden seudun invalidit ry
- Asunto Oy Vesijärvenkatu 34
- Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)
- Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)
- Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)
- Lahden Yrittäjät
- (lahtelainen veronmaksaja)
- Lahti City ry
- bm Kauneuspalvelut Ay
- Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry
- Päijät-Hämeen Yrittäjät
- Päijät-Hämeen liitto
- Keski-Lahden asukasyhdistys ry.
- Keskusta-alueen kumppanuuspöytä
- Itäinen kumppanuuspöytä

Lisäksi erillisen lausunnon antoivat:

- Hämeen ELY-keskus
- Lahden Museot

Mikä visiossa on tärkeintä / kiinnostavinta?

Vastaajien määrä: 15

	Vastaukset
Lahden seudun invalidit ry	Veden läheisyys ja luonnon vehreys on visiossa parasta, mutta hyvin tärkeää on myös huomioida tuo torin alueen bussiliikenne ja Aleksanterinkadun kapeus.
Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Luonnon huomioonottaminen. Istutukset ja puut tuovat viihtyvyyttä ja kaivattua pehmeyttä keskustaan. Valokorttelit kauniita ja ajaa ihmiset liikkeelle talvi-iltoina kahvittelemaan ja katsomaan tapahtumia.
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Tärkeää luonto-arvot, turvallisuus ja esteettömyys. Sisäpihojen valopihakorttelit ovat kiinnostavia. Reitit ja linkit ovat kiinnostavia.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Reittien ja linkkien suunnittelussa pitää huomioida, että kaikki pystyvät niitä käyttämään ja että ne ovat esteettömiä kaikille vammaisryhmille. Kaupunki saavutettavaksi kaikille erityisryhmille (esteetön, turvallinen ja saavutettava).

Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	On tärkeää, että visio on ylipäättään laadittu. Kaupunkisuunnittelu on pitkäjänteistä työtä eikä saa olla pelkkää reagointia akuutteihin tarpeisiin. Seuraavaksi pitää miettiä realistisia keinoja vision toteuttamiseksi ja huolehtia vision jatkuvasta päivityksestä.
Lahden Yrittäjät	Painotukset elämyksellisyyteen ovat kiinnostavia elementtejä. PK-yrityksille on tärkeää, että keskusta on kaikilla kulkuvälineillä saavutettavissa ja muutenkin toimiva ja erityisesti saavutettavuuteen on tärkeä panostaa. Elävän keskustan toteutuminen on kiinni myös elinkeinoelämästä, toivomme, että kaupunki suhtautuu myönteisesti keskustaa elävöittäviin yritysten hankkeisiin ja viestii avoimesti yritysten mahdollisuuksista toteuttaa toimenpiteitä. Lahden brändi on menossa oikeaan suuntaan ja on tärkeää, että keskustaa kehitetään ennakkoluulottomasti. Panostaminen tapahtumiin ja tapahtumia tukevaan infraan ovat tärkeitä myös elinkeinoelämän kannalta.
(lahtelainen veronmaksaja)	Keskustan korostaminen. Keskusta peilaa koko Lahden tulevaisuutta. Keskusta on media. Kertoo kaiken Lahdesta. Juuri nyt... KESKUSTA pitäisi konkreettisesti "millilleen" rajata esim. elinvoimalaskennan rajauksella 1:1 (asiantuntijana Martti Wilhelms): liiketilat määrittelevät keskustaa... Kehittäminen juurevampaa, jos rajaus...
Lahti City ry	Lahden keskustavisio 2040 vaikuttaa hyvin realistiselta ja maltilliselta. Se ei ole yliampuvan rohkea ilmarataa lukuun ottamatta. Visio ei kopioi liikaa muita kaupunkeja, vaan pyrkii olemaan aidosti lahtelainen korostaen niitä vahvuuksia, joita meillä jo on, mutta ottaen kuitenkin oppia muista kaupungeista. Visiossa huomioitiin eri kohderyhmät sekä tuotiin esiin keskustan monimuotoiset toiminnot ja käyttäjät. Visiossa katsottiin keskustaa laajempaan alueena kuin millaisena se tällä hetkellä koetaan. Keskustaa onkin tarkasteltava eri käyttäjien näkökulmasta, kuten asukkaan, työssä kävijän, kansallisen ja kansainvälisen matkailijan, koska jokaisen oma käsitys keskusta-alueesta rakentuu sen mukaan, mistä kukin tulee.
bm Kauneuspalvelut Ay	Tärkeää on huomioida hankkeiden realipohja, eli budjetointi, yrittäjien resurssit ja kuka on vastuussa toteutuksesta. Mitkä jokapäiväiset toiminnot oikeasti vetää turisteja sekä kaupunkilaisia keskustaan ja millä saadaan lisää ostovoimaa, viherviihtymisen ja kulttuurin ohella. Kiinnostavaa on saada keskustan eri osat yhdistettyä ja uskalletaanko vihdoinkin toteuttaa suunnitelmia :)
Kiinteistöliitto Päijät- Häme ry	Lahden keskustavisio 2040 tehtiin laajalla kokoonpanolla, jossa usealla taholla oli mahdollisuus vaikuttaa siihen. Kiitos avoimesta ja vaikuttavasta työskentelytavasta. Visioissa on laajasti huomioitu eri kohderyhmät: turistit, opiskelijat, muuttajat, lapsiperheet, ikäihmiset ja työssäkäyvät asukkaat. Useat asiat ovat toteutuskelpoisia ja niille on jo nyt kysyntää, kuten hotellin, reitit keskustasta ja keskustaan, torin kehittäminen, vetovoiman lisääminen Kisapuiston ja Urheilukeskuksen kehittämisellä. Keskustan yksityisiä kiinteistönomistajia kiinnostaa valopihojen kehittäminen, koska ne ovat käytännössä yksityisen omistuksen päätöksen piirissä. "Kestävä luonnonläheinen keskusta" pitää sisällään myös energiatehokkuuden ja se on kiinteistönomistajien kannalta erittäin olennainen kysymys jo nyt. Sen toteutuksesta ei ollut selvää näkemystä visiossa.

	Keskustan kiinteistöt ovat haastavassa tilanteessa ja hyvä, että visiossa nostetaan esiin, että on mahdollisuus löytää näille uusia käyttötapoja. Mielenkiintoista kuulla, miten tämä kaupungin taholta (yhteistyössä kiinteistönomistajien) kanssa toteutuu.
Päijät-Hämeen Yrittäjät	Saavutettava, toimivuuteen ja elämyksellisyyteen panostava, monimuotoisen yritystoiminnan entistä paremmin mahdollistava keskusta on tärkeä ja dynaaminen tavoite, jonka toteutuminen on myös pk-yritysten etu. Kehittyvä yhteisöllisyys, sujuva tiedonkulku ja vuorovaikutus sekä tilojen tehokas käyttö parantavat liiketoimintaedellytyksiä kaikenkokoisille yrityksille. Uudistuva, kompakti, kestävä ja houkutteleva keskusta on lähtökohtana sukua Ympäristökaupunki Lahden eteenpäin katsovalle ja ennakkoluulottomalle brändille ja tämä kehittymiseen ja ennakointiin perustuva asennoituminen on olennaista myös yrittämisessä.
Päijät-Hämeen liitto	Kaiken kaikkiaan erittäin monipuolinen, inspiroiva ja kunnianhimoinen visio, joka on tämän päivän ja erityisesti tulevaisuuden Lahden näköinen ja tuntuinen. Visio sisältää erittäin paljon kannatettavia elementtejä ja on monipuolinen ja kattava.
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	Tärkeää on, että visio havainnollistaa sitä ajatusta, miltä keskusta tulisi tulevaisuudessa näyttämään. Visualisointi luo hienosti ymmärrettävän perspektiivin mahdolliseen. Kiinnostavaa on Kompakti 15-minuutin kaupunkikeskusta. Se luo loistavan kilpailuedun Lahdelle kiireisten ihmisten mieltiessä valintoja yksinkertaisemmasta ja tehokkaammasta ajankäytöstä (esim. pk-seutu). Tärkeää näkökulma on kauppatorin viihtyvyyteen panostamine. Kauppatoria on yritetty kehittää parin viimeisen vuoden aikana. Tulos paranee vuosi vuodelta, mutta paljon on vielä tekemistä. Miten saadaan liian iso tori näyttämään viihteisemmältä?
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	Siinä katsotaan riittävän pitkälle eteenpäin ja tartutaan rohkeasti keskeisiin kohteisiin, kuten torin kehittämiseen ennakkoluulottomalla tavalla. Kiinnostavasti haasteet on käännetty myös mahdollisuuksiksi. Arvostamme sitä, että visiossa nostetaan yhdeksi kärkiteemaksi kestävä kaupunkielämä. Pidämme tärkeänä, että visiossa korostuu luonto, kaupunkivihreän ja veden läheisyyden lisääminen keskustaan.
Itäinen kumppanuuspöytä	Keskustavisio on mielestäni innostava ja onnistunut kokonaisuus. Diagnoosi ongelmakohtista osuu kohdilleen ja monia hyviä ratkaisuehdotuksia.

Onko visiossa jotain mitä olisi syytä korostaa nykyistä enemmän, eli jäikö jokin asia liian pienelle huomiolle?

Vastaajien määrä: 15

	Vastaukset
Lahden seudun invalidit ry	Esteettömyys ja saavutettavuus pitää nykypäivänä olla kunnossa. Kivijalkamyymälät on tietysti haaste, mutta muilta osin esim. katupinnoitteet ja ylityskohdat.

Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Puistojen oleskelualueet; penkit ja tilateokset kierrätysmateriaaleista oppilaitoksia hyödyntäen, olisi ollut hienoa huomioida.
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Asukasystävällisyyttä pitää ajatella. Tulevaisuudessa iäkkäiden osuus kasvaa ja se tulisi huomioida enemmän. Reittien kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta lisättävä.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Saavutettavuutta ja esteettömyyttä olisi syytä korostaa enemmän. Pitää huomioida myös, että esim. invataksella päästään palvelujen lähelle.
Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	Vision toteutuksen hintalappu on sadoissa miljoonissa ja se ei voi olla kaupungin lisävelkaa. Rahoitus tulee asukkaiden ja yritysten verotuotoista sekä investoreilta jos hankkeet nähdään taloudellisesti kannattavina. Käytettävissä olevat rajalliset resurssit pitää keskittää ja hankkeet priorisoida niin, että taloudellinen yhtälö saadaan toimimaan. Kiireellisimpänä hankkeet millä keskustan näivettymiskehitys katkaistaan.
Lahden Yrittäjät	Visiossa olisi tärkeää huomioida keskusta myös työssäkäyntialueena. Keskustassa sijaitsevat työpaikat on tärkeä säilyttää, koska niillä on merkittävä vaikutus kivijalkakaupalle ja ravintoloille. Erityisesti yritysten tärkeys olisi tunnustettava vetovoimatekijöinä. Lisäksi visiossa on hyvää, että keskusta olisi dynaamisesti kehittyvä. Nyt olisi syytä huomioda esim. ruokalähetit (tämä toki voi vaatia myös heti huomiota, että miten taataan ruokalähetien työskentely ja jalakulkijoiden turvallisuus, missä ruokalähetit odottaa tilauskia jne.) tai robotit - miten varmistetaan uusien kuljetuspalveluiden sujuvuus. Miten tällaiset tarpeet kartoitetaan ja kenen vastuulla näihin on reagoida ja tarttua toteutukseen? Opiskelijoiden ja korkeakoulujen näkyvyyttä keskustan alueella olisi lisättävä.
(lahtelainen veronmaksaja)	Ehdottomasti terävöittää, pelkistää ja kirkastaa. Yksinkertaistaa. Selkeyttää. (nyt 97 sivua = kuin työkalupakki joka painaa 25 kg, mieluummin taskuun sopiva leatherman...) Kauniiden, jopa loputtomien, korulauseiden "tietosanakirjan" sijaan jotakin ääriyksinkertaista. ESIMERKIKSI (4 K:n sijaan) E3 - Elävyys (mitattavissa non stop: +10 % vuosittain) - Elinvoima (mitattavissa elinvoimalaskennalla: +1 % vuosittain) - Elämyksellisyys (mitattavissa: ulkopuolelta koetaan)
Lahti City ry	Keskustavisiossa on nostettu esiin jo olemassa olevat Lahden vahvuudet, mutta osattaisiinko tuoda esille jotain uutta? Tarvittaisiinko enemmän rohkeutta? Ollaanko säilyttämässä menneisyyttä vai tekemässä tulevaisuutta? Visiossa aktiivisen kesäkauden mahdollisuudet elävöittää keskustaa tuotiin korostuneesti esiin. Kuitenkin keskustaa tulisi tarkastella paljon enemmän ympärivuotisuuden ja ympärivuorokautisuuden näkökulmasta, ja kuinka keskusta voisi muuntautua ja joustaa eri aikoina sekä houkutella kävijöitä enemmän muinakin aikoina kuin kesäisin. Pääasia kuitenkin on, että vireä ja houkutteleva keskusta luo mahdollisuudet myös monimuotoiselle yritys- ja liiketoiminnalle sekä lisää kaupungin viihtyisyyttä. Asuminen ja asumisen ympärille tulevat palvelut sekä elinvoima olisi tärkeää tuoda enemmän esille. Kestävydessä ekologisen kestävyuden rinnalla tulisi ottaa mukaan taloudellinen kestävyys. Esimerkiksi vesielementtiä tuotiin rohkeasti keskustaan, mutta siinäkin voisi kehittää erilaisia palveluita tai muuta elinkeinotoimintaa sen

	<p>elementin ympärille. tai voisiko viherpintojen, kuten seinien ja kattojen tilalle, tulla kiinteistöjä tukevaa uusiutuvaa energiaa tukemaan kiinteistöjen taloutta. Kaupunkikeskustatiloja voisikin huomioida enemmän tuottavina tiloina kuin kuluttavina tiloina.</p> <p>Linkityskartta on hyvä, mutta miten se toteutetaan ja saavutetaan, niin sitä jääme mielenkiinnolla odottamaan.</p> <p>Keskusta tulee olla helposti saavutettavissa kaikilla kulkuneuvoilla ja liikkumisen keinoilla.</p> <p>Keskustan saavutettavuus olisi saanut myös olla enemmän esillä huomioiden myös digitaalisen saavutettavuuden.</p>
bm Kauneuspalvelut Ay	<p>Ehkä keskustan yritysten lisääminen.</p> <p>Miten saadaan tyhjä liikehuoneisto käyttöön ja muistetaanko tarpeeksi huomioida torin rakentamisessa Lahden ilmasto?</p> <p>Jos ja kun torille rakennetaan niin vain katetut tilat toimivat myös talvella ja torikahvilat/kojut voisi suunnata eri kulttuurien ruokatarjonnalle yms.</p> <p>Multikulttuurinen ruokatori voisi työllistää monipuolisesti myös maahanmuuttaja taustaisia.</p>
Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry	<p>Visioissa tulisi nostaa enemmän esille keskustan kiinteistönomistajien ja keskustassa asuvien näkökulmaa. Miten varmistetaan tulevaisuudessa palvelujen pysyminen keskustassa, miten rakennetussa ympäristössä huomioidaan asukkaiden turvallisuus, esteettömyys sekä rakennusten suunnitelmallinen korjaaminen. Kaupungin tulee joustavoittaa korjaamiseen, kunnossapitoon ja rakentamiseen liittyviä hallinnollisia toimia. Niillä tulee mahdollistaa kiinteistöjen kehittäminen ja lisätä lahtelaisen asuntomarkkinan vetovoimaa. Kiinteistön omistaminen ja asumisen pitää olla taloudellisesti järkevää keskustassa. Vihreällä ympäristöllä ja vesielementeillä lisätään viihtyvyyttä, mutta visiossa tulee kiinnittää huomiota siihen, että asuminen keskustassa on myös taloudellisesti järkevää.</p> <p>Visioissa tulisi huomioida enemmän yksityisautoilun tärkeys keskustan asujille ja toimijoille. Yksityisautoilun mahdollisuus tulee varmistaa, jotta asuminen ja yrittäminen on mahdollista. Asumisen kannalta on myös oleellista varmistaa riittävä määrä asukaspysäköintipaikkoja. Myös tärkeiden toimintojen, kuten matkakokeskuksen, pysäköinnin tulee olla riittävä</p>
Päijät-Hämeen Yrittäjät	<p>Opiskelijoiden huomioiminen on visiossa mainittu, mutta Lahdessa toimivien korkeakoulujen potentiaalia keskustan ja sen yritysten asiakkaina, kumppaneina, työvoiman lähteinä ja TKI-osaamisen lähteinä pitäisi tuoda esille ja tunnistaa nykyistä huomattavasti paremmin. Korkeakoulukeskittymän potentiaaliset hyödyt eivät toistaiseksi ole nousseet osaksi kaupunkitoimijoiden arkea niin hyvin kuin ne voisivat.</p>
Päijät-Hämeen liitto	<p>Liikkumisen osalta toivoisimme selkeämpää kannanottoa eri liikkumismuotoihin, erityisesti kestäviin. Lahti ja sen keskusta ovat perinteisesti olleet autoystävällisiä; kansalaiset odottavat ja vaativat päästä autolla joka paikkaan, ja tätä visiossa ei ole selkeästi kiistetty. Visiota tukisi esim. kävelyn selkeä esiin nostaminen liikkumismuotona; se on vähähiilinen, terveellinen, helppo, edullinen, sosiaalinen ja turvallinen tapa liikkua, ja keskusta-alueilla usein myös lyhyillä etäisyyksillä nopein. Silti, kävely tuntuu aina "jäävän jalkoihin" ja on usein prioriteettitilauksissa viimeisimpiä, tai "ai niin" -tyyppinen puoliuuhdettu kehityskohde (voin toki olla väärässäkin!).</p> <p>Lahti on panostanut pyöräilyn kehittämiseen, ja tämän kehityksen soisi säteilevän myös kävelyn edistämiseen. Vision eri linkit ja akselit muodostaisivat mainiot edellytykset myös kävelyn edistämiseksi, ja niiden lisäksi kannattaisi hahmottaa muitakin akseleita, esim. kehämäisiä reittejä ja säteittäisiä työmatkakäytäviä, joissa panostettaisiin turvallisuuteen, sujuvuuteen, esteettömyyteen, vähämelisuuteen ja</p>

	esteettisyyteen. Tämä lähestymistapa tukisi myös vision muita tavoitteita, kuten luontopositiivisuutta, ilmastonmuutoksen torjuntaa ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	Elävän kaupunkitilan ja -kulttuurin kehittyminen on visiossa laskettu väestökasvuun, ehkäpä liikaa nuorten ihmisten väestökasvun varaa. Toisaalta kuitenkin opiskelupaikkojen saaminen keskustaan olisi suotavaa. Mutta olisiko syytä huomioida tulevaisuudessakin enemmän myös ikääntyvien kaupunkilaisten tarpeita, vaikkakin näyttää siltä, että ikärakenne tulee muuttumaa. Herää myös kysymys, onko kauppatori ainoa "keskustatori"? Voisiko ajatusta laajentaa Paavolan alueelle? Muotoilumaailmaa voisi myös korostaa, hyödyntämällä lahtelaista muotoilun suunnittelua ja vahvaa "puuseppien kaupunki" perinnettä.
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	Paavolan alue, esim. kirjaston ja teatterin ympäristö, jää visiossa vähälle huomiolle. Alueelle on rakentumassa paljon uutta ja mahdollisuuksia on moneen. Esimerkiksi usein tyhjillään olevien kirjaston aukiota ja teatterin parkkipaikkaa voisi paremmin hyödyntää. Vanhaa miljöötä ja rakennuksia, "vanhaa idylliä" tulisi säilyttää, koska se kiinnostaa aina myös matkailijoita.
Itäinen kumppanuuspöytä	keskustan suhde satama-alueeseen kohtaamispaikkana; kävelykeskusta: kävely tulisi nostaa liikkumismuotona ja visioon tulisi mainita käveleminen

Kun keskustavisiosta lähdetään laatimaan varsinaisia toimenpidesuunnitelmia, mitä prosessissa tulisi mielestäsi ottaa huomioon?

Vastaaajien määrä: 15

	Vastaukset
Lahden seudun invalidit ry	Puistomaisuus, penkit, istutukset yms.
Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Luonto ja viheralueiden riittävyys.
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Akselien ja reittien varrelle enemmän levähdyspaikkoja ja pysähtymispisteitä, piipahtamispaikkoja.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Vammaisneuvosto haluaa aktiivisesti osallistua ja edistää yhteistyötä suunnittelun kaikissa vaiheissa. Reittejä ja linkkejä suunniteltaessa vammaisneuvosto haluaa olla mukana.
Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	Lahteen pitää saada lisää 100.000 asukasta. Asukkaita tulee jos on työpaikkoja ja koulutusta tarjolla. Kun on asukkaita tulee palveluita ja saadaan hyvä kasvun kierre aikaiseksi. Erityisesti olisi huomioitava: - Hankkeiden taloudelliset vaikutukset - Keskustan kiinteistönomistajien osallistaminen
Lahden Yrittäjät	Yrityselämän perusarkeen ja käytännön kokemukseen perustuvan tiedon hyödyntäminen. Toimenpidesuunnitelmien laatimisvaiheessa suosittelemme osallistamaan keskustan yrittäjiä, jotta yritysten näkökulmat tulevat kuulluksi. Yritysten aitojen tarpeiden selvittäminen. Kuinka tärkeää piipahtusasiointi on kivijalkayrittäjille? Kuinka suuri osa asiakkaista liikkuu autolla? Lisäksi edellä mainittu "keskusta työssäkäyntialueena" on huomioitava ja

	varmistuttava, etteivät työpaikat katoa keskusta, joka aiheuttaisi näivettymistä.
(lahtelainen veronmaksaja)	<p>Pelkistämisellä juurevaan konkretiaan.</p> <p>A. Mitä kaupunki ITSE panostaa vuosittain keskustan kehittämiseen? (mittari: aina enemmän kuin sieltä kerätään kiinteistövero)</p> <p>B. Kuinka paljon kaupunki onnistuu innostamaan elinkeinoelämää panostamaan? (mittari: vähintään yhtä paljon kuin keskustan tuottama kiinteistövero vuosittain)</p>
Lahti City ry	<p>Prosessissa tulisi ottaa kaikki keskustan osapuolet huomioon ja tarkastella suunnitelmia eri osapuolten näkökulmasta. Tärkeä on miettiä, kenelle asioita tehdään.</p> <p>Prosessissa tulisi keskittyä haasteiden asteesta enemmän mahdollisuuksiin tai miten haasteista saadaan mahdollisuuksia sekä antaa tilaa innovatiivisuudelle ja luovuudelle. Lisäksi tarvitaan joustavuutta ja vapautta enemmän byrokratian tilalle. Toimenpidesuunnitelmia tehdessä tulisi huomioida koko ajan myös sitä, kenellä on toteutuksen ja toimintojen vastuut ja miten suunniteltuja toimia resursoidaan. Esimerkiksi onko keskustan vihreyden kasvattamisen myötä kaupunki kasvattamassa vihertoimialan resursseja vai ei?</p> <p>Rohkeutta antaa uudistaa sekä kaupunki- ja yksityistiloja että myös kiinteistöjä. Prosessissa voisi kasvattaa keskustan ihmisten aktivoimista mukaan oman alueensa vaalimiseen ja identiteetin nostamiseen.</p> <p>Ympärivuotisuus ja ympärivuorokautisuus tulee olla tärkeänä huomion osana suunnittelua.</p>
bm Kauneuspalvelut Ay	<p>Tehokkuus, budjetti ja vastuu projektin johtamisesta ja viemisestä loppuun asti suunnitellusti.</p> <p>Miten yrittäjät ja taloyhtiöt saadaan mukaan yhteistyöhön esim. talojen talvivalaistus huomioon ottaen, sisäpihat, liiketilojen käyttötarkoituksen muutokset yms.</p>
Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry	<p>Prosessia tulee edelleen jatkaa ottamalla mukaan laajasti eri näkökulmaa edustavia henkilöitä. Jatkossa visiossa tulee kiinnittää siihen, että keskustan tulee toimia ympärivuotisesti. Sen tulee olla vetovoima tekijä, turvallinen ja taloudellisesti järkevä paikka asua.</p> <p>Kiinteistöomistajilla on tällä hetkellä paljon taloudellisia haasteita, joten toimenpidesuunnitelmissa tulisi tarjota myös jonkinlaisia ”porkkanoita” toimenpiteille</p>
Päijät-Hämeen Yrittäjät	<p>Riittävän aikainen ja kattava vuorovaikutus ja kommentointimahdollisuus yrityskentälle on tärkeää, jotta keskustan nykyisten toimijoiden ja keskustaan mahdollisesti sijoittuvien uusien yritysten näkökulmat tulevat huomioiduksi. Liiketoiminnan arkeen ja konkretiaan perustuva kokemustieto on syytä hyödyntää mahdollisimman hyvin.</p>
Päijät-Hämeen liitto	<p>Tämän mennessä on huomioitu eri tasoinen osallistaminen todella hyvin, saman soisi (ja uskoisin) jatkuvan! Samoin realismi hyvä pitää mielessä, kuten myös pitkän tähtäimen jatkumot yli poliittisien kausien.</p>
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	<p>Realiteetit, että visio ei jäisi ainoastaan visioksi. Kaupunkilaisilla on varmasti suuret odotukset tulevaisuudelle. Jospa jotain näkyvää olisi jo lähitulevaisuudessa mahdollista toteuttaa.</p>
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	<p>Keskustavision laatimisessa on todella hyvin osallistettu ja kuunneltu erilaisia sidosryhmiä. Toivomme, että toimenpidesuunnitelmien laatimisessa jatketaan samaan malliin.</p>

Itäinen kumppanuuspöytä	<ul style="list-style-type: none"> - helppo ja halpa pysäköinti lähelle keskustaa - jos halutaan vaihtuvia tapahtumia, lupa-asiat helpoimmiksi - hotelli keskustan välittömään läheisyyteen - keskusta turvallisemmaksi ja turvallisuus näkyväksi - toivottiin, että pikkukaupat pysyisivät keskustassa
-------------------------	--

Kommentit keskustavision kärkihankkeisiin

Vastaajien määrä: 13

	Vastaukset
Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Mielestäni keskustahotellin paikka olisi uuden Karirannan parkkihallin vieressä. Sippipuiston voisi jättää viheralueeksi ja kasvattaa sinne reunustalle korkeita puita. Muuten hanke vaikuttaa oikein hyvältä!
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Keskustahotellin sijoitus muualle kuin alatorille! (esim. Rantakartanon alueelle tai Forenom-huoneistohotellin tilalle).
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Kärkihankkeissa jo suunnitteluvaiheessa huomioitava esteetön liikkuminen ja liikuntarajoitteisten huomioiminen.
Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	Painopiste pitäisi olla hankkeissa, joilla keskustan saavutettavuutta ja asukasmäärää lisätään. Sen jälkeen kaupalliset palvelut seuraavat perässä. - Keskustan kortteleiden kehittäminen yhdessä kiinteistöjen omistajien kanssa.
Lahden Yrittäjät	Lahden alueella on selvä tarve lisätä majoituskapasiteettia ja keskustahotelli loisi lisää elinvoimaa. Ranta-Kartanon ja Urheilukeskuksen kehittäminen sekä niiden ja Vesijärven ranta-alueen sitominen osaksi keskustaa on tärkeää ja voi synnyttää uutta liiketoimintaa. Kärkihankkeissa olisi oltava tilaa ja mahdollisuuksia myös pk-yrityksille.
(lahtelainen veronmaksaja)	Jotenkin hieman löysän epäkonkreettista ehkä... Kuulostavat nyt kirjallisessa muodossa satumaisen kauniilta, mutta leijailevatkohan ilmaan vain "tuulihattuina"? Numeroiden kautta aina: euroja, aikaikkunoita, kaupunki itse näyttämään vuosittain panostusmallia... ...jotta keskustassa alkaa oikeasti joka vuosi tapahtumaan näkyvä muutos
Lahti City ry	Kärkihankkeet ovat keskittyneet vahvasti keskustan kaupallisen keskipisteen läntiselle puolella, ja itäinen puoli Vesijärvenkatu ja Paavola lukien jääneet vähäiselle huomiolle, vaikkakin juuri se osa keskustaa on vahvalla kaupallisen kehittymisen tiellä. Vision kärkihankkeet on jo tuttuja ja puhuttuja. Joitain uusia rohkeita hankkeita, jotka katsovat tulevaisuuteen. Kärkihankkeet, jotka suurimmalta osaltaan sijoittuvat keskustan kaupallisen alueen ulkopuolelle ja liittyvät vahvasti vapaa-aikaan ja viihtymiseen ja ovat tärkeitä koko Lahdelle. Miten nämä linkittyvät keskustan elinvoimaisuuteen ja elävyyteen, niin niitä toimia odotamme mielenkiinnolla.

bm Kauneuspalvelut Ay	Kätkihankkeet ovat hyvät, kunhan muistetaan pitää mielessä liiketoiminnan tärkeys, vetovoima ja markkinointi. Lahtelaiset tulee muistaa ottaa huomioon ensisijassa, myös markkinoinnissa ja informoinnissa.
Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry	Kärkihankkeissa on paljon hankkeita, joille on jo nyt kysyntää. Vuoteen 2040 asti ulottuvia hankkeita ei ole. Hankkeissa olisi hyvä muistaa myös Paavolan alueen kehittäminen.
Päijät-Hämeen Yrittäjät	Keskustahotelli luo toteutuessaan uutta elinvoimaa ja mahdollisuuksia matkailu- ja tapahtuma-alalle ja niiden liittämiselle. Kiinteämmät yhteydet esim. Vesijärven ranta-alueeseen, Ranta-Kartanoon ja Urheilukeskukseen auttavat tunnistamaan ja hyödyntämään näiden alueiden lisäarvoa elinkeinoelämälle.
Päijät-Hämeen liitto	Erittäin hyviä!
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	Kärkihankkeet ovat hyviä. Tori on keskiössä, vesielementin johtaminen keskustaan kertoo hyvin sen ajatuksen, että Lahti on (jo nimensäkin puolesta.) järvenranta kaupunki. Skeptistä suhtautumista tulee esille mm. valopihojen laajemmasta käytöstä ainakaan asuinkortteleissa (asukkaiden ajatuksesta NIMBY). Ajatus keskustan hotellikapasiteetin lisäämisestä on ok. mutta onko se Alatori vai jossain muualla? Tässä voitaisiin hyödyntää Lahden sijaintia Vesijärven ja Salpausselän luonnon läheisyyteen. Välimatkat kun kuitenkin ovat joka suuntaan kohtuullisen lyhyitä ja nopeasti saavutettavissa.
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	Kärkihankkeisiin on valittu osuvasti keskustan tärkeimmät kohteet. Valopihakortteleiden nostaminen, myös mahdolliseen talvikäyttöön, oli hyvä idea.

Kommentit keskustavision reitteihin ja linkkeihin

Vastaaajien määrä: 11

	Vastaukset
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Torilta hyvä olla paljon vaihtoyhteyksiä eri puolille/reiteille. Radan eteläpuolelta ei sujuvaa kulkua keskustaan päin ja se pitäisi huomioida reittien ja linkkien suunnittelussa. Lanunpuisto-Satama reitti helpommaksi ja selkeät opasteet reitin varrelle.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Reittien ja linkkien tulee olla yhtenäisiä pinnoitelaadultaan ja helppokulkuisia. Yhtenäinen linja esteettömyydessä, joka tuotu jo visiossa esiin jo alusta asti. Viheralueilla ja puistoalueilla (esim. Lanu-puisto) huomioitu pyörätuolilla ja muilla apuvälineillä liikkujat, esim. sileät asfaltti käytävät. Mukulakivialueille myös käytäviä liikkumista helpottamaan.

Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	- Tärkein kehitettävä yhteys: matkakeskus - tori -Paavolan uudistuva market- ja asuntoalue - Niemen kampusalue ja uusi rantaan tuleva asuinalue.
Lahden Yrittäjät	Jos Hämeenkatua halutaan kehittää "ostoskatuna", olisi sen saavutettavuus kadun kummastakin päästä mahdollistettava. Nyt vaikuttaa kovin irralliselta. Paavolan suunta on jäänyt nyt hyvin taka-alalle.
(lahtelainen veronmaksaja)	- ensin aina TARVE, sitten vasta reitti. Mikä tarve (sisältö) kuluttajilla on käyttää jotakin esim. uutta/uudistettua reittiä?
Lahti City ry	Keskustavisiossa reittien ja linkkien kohdesuunta oli enemmän Vesijärven satama kuin keskusta. Visiossa ydinkeskustan sisäisten reittien kartta sekä reitit ulkopuolisilta alueilta keskustaan olisivat tärkeämpiä.
bm Kauneuspalvelut Ay	Reitit on hyvät, muistetaan että ne tulisi kulkea keskustassa siellä, missä on yrittäjät ja liiketilat.
Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry	On kannatettavaa, että mietitään, miten keskustan saavutettavuutta lisätään erilaisilla ja uudella tavalla ajatelluilla reiteillä. Myös keskustan sisäisiin reitteihin tulee kiinnittää huomiota (turvallisuus, saavutettavuus ja esteettömyys)
Päijät-Hämeen liitto	Maininoita + ks. edellä.
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	Reitistö on hyvin suunniteltu ja noudattaa niitä kaupunkilaisten jo hyväksi kokemia, luonnollisia kulkureittejä, joita asukkaat luultavasti jo nyt säännöllisesti käyttävät. Ehkä vähän ihmetyttää ja aiheuttaa pohdintaa, Matkakeskuksen ja sataman välisen reitin kiertäminen Paavolan kautta. Toki, kuten aikaisemmin on todettu, Paavolan kehittyminen on tuomassa meille uutta keskustaa esim. kampusalueen läheisyyteen, joten suunnittelu reitti lienee paikallaan. Suurin reitihän Matkakeskuksen ja Sataman välillä kulkisi virtaviivaisesti Vesijärvenkatua pitkin, joka katuna jalankulkua ajatellen, ei ole kovin virikkeellinen eikä kaunis.
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	Keskeiset linkit ja reitit oli hyvin hahmoteltu. Kiinnostavaa on, miten julkinen liikenne saataisiin myös järjestettyä linkkien mukaisesti ja niitä yhdistäen. Keskeisten linkkien opastaminen ja hahmottaminen matkailijoille on myös tärkeää.

Kommentit keskustavision identiteettikatuihin

Vastaajien määrä: 14

	Vastaukset
Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Valokadut tuo pimeään aikaan motivaatiota lähteä liikkumaan ja katselemaan, sekä Torin keskellä menevä kaista jossa puu-kujat ja istutukset tekevät saman!
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Jako ei saa olla liian jyrkkä; kahviloiden sijoittelua ympäriinsä eri kaduille. Miksei Rauhankatu ole mukana identiteettikaduissa? Siellä on myös paljon liikkeitä ja erikoisliikkeitä. Rautatieaseman alkupää keskustaanpäin tehtävä houkuttelevammaksi; esim. kahviloita ja pysähdyspaikkoja.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto	Pitää olla selkeitä ja turvallisia reittejä, joissa näkövammaiset ja liikuntarajoitteiset huomioitu. Ympäristön monimuotoisuus ja erityisryhmät pitää huomioida. Pitää

(neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	huomioida liikenneturvallisuus, selkeät merkinnät, riittävä valaistus ja myös ilta-aikaan, informaatiotaulut helppolukuisia ja palvelisivat myös näkö- ja kuulovammaisia. Kestävän kehityksen periaatteita tulee noudattaa. Identiteettikaduilla sijaitsevien kauppojen, kahviloiden ja kulttuuripaikkojen pitää olla esteettömiä, sisääntultaessa luiskat. Hyvä saavutettavuus esim. terasseille. Kävelykatujen suunnittelussa huomioitava invapysäköinti (mahdollisimman paljon jätöpaikkoja).
Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	Asuminen ja kaupalliset palvelut kulkevat käsi kädessä. Aleksanterinkadun ja Hämeenkadun väliin jäävät korttelit Triosta Paasikiven aukiolle ovat tässä avainasemassa. Pitäisi perustaa kaavoittajan johdolla keskustakortteliryhmä pohtimaan yksittäisten katujen sijasta tämän korttelivöhykkeen kehittämistä. Mukaan kaikki kiinteistönomistajat.
Lahden Yrittäjät	Tällä hetkellä kivijalkaliikkeiden katu vaikuttaa olevan Rautatienkatu ja Hämeenkadun nimeäminen sen tilalle vaikuttaa keinotekoiselta. Jos Hämeenkadun asemaa kivijalkaliikkeiden katuna haluttaisiin vahvistaa, olisi sen saavutettavuutta kummastakin kadun päästä parannettava huomattavasti.
(lahtelainen veronmaksaja)	Mitä ko. kadun elinkeinotoimijat mieltä ideasta? Tämä tärkeintä.
Lahti City ry	Vesijärvenkatu on kaupallisen keskustan ydinkatu ja se ehdottomasti tulisi huomioida identiteettikatuna. Vesijärvenkatu on tärkeässä asemassa keskustaan saapumisen reittinä etelä- ja pohjoissuunnassa ja miten sitä voisi korostaa? Matkakeskus sijoittuu Vesijärvenkadun alkuun (vaikkakin on enemmän Uudenmaankadun puolella), lisäksi lähes kaikki bussivuorot kulkevat Vesijärvenkatua pitkin matkakeskuksen pysäkeiltä keskustaan. Sen rooli keskustan viihtyisyydessä ja vetovoimassa on oleellisen tärkeä. Myös edelleen Paavolan aluetta voisi korostaa identiteettikaduilla. Rautatienkatua on jo vahvistettu pitkään taideakselinä. Miksi sitä muuttaa? Toisaalta keskustan toiminnot keskittyvät enemmän korttelialueisiin, "city blockeihin", kuin katualueisiin. On selkeitä ravintola-kahvilakortteleita ja kauppojen kortteleita jne.
bm Kauneuspalvelut Ay	Hyvät identiteetit kaduilla! Rautatienkadun muotoiluteemaan voisi lisätä "putiikki" - imagoa kaupallisuuden varmistamiseksi.
Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry	Identiteettikaduissa on painotettu matkailijan ja vapaa-ajanviittäjän näkökulmaan. On hyvä, että pyritään lisäämään kaupungin elinvoimaa sitäkin kautta. Asumisen kannalta tulisi miettiä myös keskustan sisäisiä reittejä sekä sujuvaa ja turvallista kulkemista keskustassa.
Päijät-Hämeen Yrittäjät	Identiteettikatujen vahvistamisessa keskeisen tärkeää on mahdollisimman aikainen vuoropuhelu kaduilla jo toimivien yritysten kanssa, jotta niiden kokemukset ja havainnot katujen liiketoiminnan, logistiikan ja saavutettavuuden arjesta tulevat hyödynnetyksi. Visiossa mainitut päätöksenteon joustavuus ja byrokratian luovuus ovat tärkeitä tässä: yrityksiltä itseltään nousevat kehittämis- ja kokeiluehdotukset pitäisi saada nopeasti toteutukseen.
Päijät-Hämeen liitto	Design ei oikein avautunut, muuten oikein hyvät!
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	Identiteettikatut ovat loistava esimerkki ja kävijöille helppo tavoittaa kohteet. Toimii jo nyt hyvin ainakin paikallisille. Aleksanterinkatu monine mahdollisuuksineen voisi kävelykatuna tuoda aitoa keskikaupungin tuntua, kahviloineen ja kivijalkaliikkeineen sekä kokoaisi torille nämä kaikki yhteen isoon kesä- ja talvikaupungin sydämeen. Identiteettikatujen osalta voisi kehittää uusia avauksia joilla mahdollistettaisiin se, että tyhjät tilat saataisiin joustavasti johonkin

	käyttöön ja tukemaan kunkin kadun ideaa.
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	Identiteettikadut ovat hyvä idea ja niiden ympärille voidaan rakentaa erilaisia tarinoita ja matkailutuotteita.
Itäinen kumppanuuspöytä	identiteettikadut hyvä ajatus ja niitä tulisi suunnitella yhdessä eri tahojen (kaupungin yksiköiden ja alueen toimijoiden) kanssa ja ottaa mukaan toimenpiteisiin

Vapaa sana

Vastaajien määrä: 12

	Vastaukset
Asunto Oy Vesijärvenkatu 34	Kiitos kaikille työryhmille hienosta ja innovatiivisesta suunnittelusta!
Lahden kaupungin vanhusneuvosto (neuvoston yhteinen lausunto)	Ruokasekatavara-kauppoja enemmän keskustaan, edes pieniä. Keskusta elävämmäksi viikonloppuina, erilaiset palvelut olisivat saavutettavissa myös viikonloppuisin. Satama monipuolisemmaksi. Satamaan myös talvella toimintaa. Keskustan kehittämisen pitäisi olla jatkuvaa ja muunneltavissa tarpeen mukaan.
Lahden kaupungin vammaisneuvosto (neuvoston jäsenten yhteinen vastaus)	Levähdy- ja istumapaikkoja enemmän reittien varrelle. "15 min keskusta" myös liikuntarajoitteisille. Jalkakäytävien reunojen suunnittelussa tulee huomioida näkövammaiset ja pyörätuolilla liikkujat. Katukivissä ei teräviä reunoja tai korkeuseroja, helpottaa liikuntarajoitteisia. Näkövammaisten omatoimisen liikkumisen turvallisuuden huomioimiseksi jalkakäytävien reunojen pitää erottua ajoväylistä valkealla kepillä tunnisteltuna. Opasteet tulee olla selkeät, ja ne tulee asettaa hyvin valaistuihin kohteisiin. Vammaisneuvosto haluaa toimia asiantuntijana ja yhteistyökumppanina suunnitteluvaiheessa.
Gigadry Oy (Aleksanterinkatu 17)	Keskustan kehityksen suhteen ollaan kriittisellä polulla. Keskustassa on vielä palveluja, mutta jos ne lähtevät on uusia vaikea saada tilalle ja sen jälkeen ei keskusta kiinnosta esim. ikääntyvää eläkeläisporukkaa, joka on ostovoimaista ja haluaa palvelujen äärelle. Tämä huono kierre on mahdollisimman pian katkaistava.
Lahden Yrittäjät	Dialla 63 on todettu, että keskustan tiloissa on potentiaalia kasvavalle toimeliaisuudelle, valitettavasti kuitenkin kun kivijalka taistelee pienentyvien katteiden kanssa, on nykyisen kaltainen liiketiloja kurittava moninkertainen vastike taloyhtiölle mahdoton yhtälö. Mitä kaupunki voisi tehdä, jotta kynnys liiketilojen käyttöön madaltuisi?
(lahtelainen veronmaksaja)	...97-sivuinen aineisto. Keskustan elinkeinotoimijat avainasemassa! Keskustaan investoijat avainasemassa! Vuodessa on vihreää vain (keskustassakin) vajaa puoli vuotta...

	<p>Mieluummin panostaa valaistuksiin ja täydelliseen siisteyteen.</p> <p>Aleksi 10:ssä lehmukset ylirehottavat: linnut ja kirvat sotkevat kesäterassit. Lehmusten tapittaminen joka toinen vuosi?</p>
Lahti City ry	<p>Kun emme lähde kopioimaan ja katsomaan liikaa mallia muualta, vaan uskaltaisimme olla aidosti erilaisia ja rakentaa jotain autenttista ja aidosti lahtelaista kaupunkikeskustaa, joka erottuisi muista kaupunkikeskustoista ja jota myös paikallisten lisäksi matkailijat haluaisivat tulla kokemaan ja näkemään, niin siinä olisi eväät kestäväälle, kompaktille, kutsuvalle ja kekseliäälle keskustalle. Tästä työstä on hyvä lähteä sitä kaikkea rakentamaan. Hyvä alku.</p> <p>Lausunnon antoi Lahti Cityn hallitus yhdessä toiminnanjohtajan kanssa.</p>
bm Kauneuspalvelut Ay	<p>Budjetoinnissa ja toteutuksessa olisi hyvä ottaa huomioon miten kaupunki voisi tukea yrittäjiä ja taloyhtiötä valopihojen ja liikehuoneistojen elävöittämisessä ja kartoittaa miten päästään hyvään yhteistyöhön eri tahojen kanssa.</p> <p>Lahti on mahtava kaupunki, minkä asukkaat on ensin saatava rakastamaan omaa kaupunkiaan. Lisää valoja rakennuksiin, jos niitä ei voi elävöittää muuten ja tori eläväksi erilaisilla pienillä kojuilla ja kahviloilla katetussa tilassa ja terasseilla, missä torikulttuuri säilyisi jatkossakin. Hyvät perusasiat kuntoon ensin.</p> <p>Keskusta elävöityy parhaiten yrityselämän kautta, se luo pohjan uusille asukkaille ja turisteille.</p> <p>Toivon että lukuisien suunnitelmien jälkeen tämä visio toteutuu ja Lahti herää uuteen eloon!</p>
Päijät-Hämeen liitto	<p>Todella mainio visio, antaa uskoa tulevaisuuteen. Myös prosessi hoidettu hyvin. Kiitos!</p>
Keski-Lahden asukasyhdistys ry.	<p>Keskustavisio 2040 on ollut loistava mahdollisuus. Mukaan ovat päässeet myös itse kaupunkilaiset. Nuorten mukana olo on mielenkiintoinen ja osallistuminen on tuonut lisää uskottavuutta ja lisäarvoa koko hankkeen onnistumiselle tulevaisuudessa. Paljon on hienoja visioita, joita toivoisin tulevaisuudessa olevan mahdollisuus toteuttaa.</p> <p>Kiitos</p>
Keskusta-alueen kumppanuuspöytä	<p>Mielenkiintoinen ja rohkea, mutta kuitenkin realistinen tulevaisuussuunnitelma.</p>
Itäinen kumppanuuspöytä	<p>- suunnitelma ja visio ei voi toteutua ja jää vaan unelmatasolle, mikäli mukana ei ole niin museon edustajat, kaupungin toimenpiteitä tekevät yksiköt (rahoittajat), yritykset ja kiinteistönomistajat sekä muut sidosryhmät; aidosti yhteinen tahtotila vision toteuttamiseksi; lisäksi päättäjät sitoutuneet rakentamaan keskustaa vision mukaisesti</p> <p>- opiskelijoiden saaminen keskustaan ja oleminen tulisi tehdä helpoksi</p> <p>- urheilutapahtumien aikaan tulisi keskustassa mahdollistaa toimintaa, tapahtumaa ja kohtaamista</p>

Lahden kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
kirjaamo@lahti.fi

Lausuntopyyntö 25.3.2024

Lausunto, Lahden kaupungin keskustavisio 2040

Lahden kaupunki on pyytänyt Hämeen ELY-keskuksen lausuntoa Lahden keskustavisio 2040:sta. Visiotyön tarkoituksena on hahmottaa kokonaisvaltainen kuva keskustan kehittämisestä eli luoda näkymä Lahden keskustan tulevaisuuden kannalta keskeisiin tavoitteisiin, suuntauksiin ja teemoihin.

Vision lähtökohdat ja tausta on kuvattu selkeästi ja työssä on tunnistettu niin globaaleja kuin paikallisia muutostekijöitä. Tunnistetut paikalliset haasteet ja vahvuudet pohjustavat hyvin valittuja teemoja. ELY-keskus pitää vision neljää teemaa; kestävä, kompakti, kutsuva ja kekseliäs, sekä niiden alle kirjattuja alateemoja hyvinä ja kannatettavina. Kirjallinen esitys on visiotyölle ominaisesti kuvailevaa ja visiotyön havainnekuvat mielikuvia tulevaisuudesta. Visiotyössä on kuitenkin hyvin tunnistettu Lahden paikallisia ominaispiirteitä, joka tulevat esiin kärkihankkeiden kuvauksissa. Visiotyö pohjaa laajaan ja avoimeen vuorovaikutukseen, mitä voi esitetyn aineiston perusteella pitää esimerkillisenä.

Vision tavoitevuosi 2040 on ns. keskipitkän aikavälin suunnittelujänne, joka on osaltaan vinyt valitusti suunnittelun tasoa kauemmas konkretiasta. ELY-keskus seuraa mielenkiinnolla, kuinka visiotyön neljä valittua teemaa ja esitetyt kärkihankkeet näkyvät konkreettisesti kaupunkisuunnittelussa. ELY-keskus ottaa kantaa toimenpiteiden toteutettavuuteen ja realistisuuteen roolinsa mukaisesti jatkosuunnittelun edetessä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava asiantuntija Anna-Kaisa Ahtiainen ja ratkaissut yksikön päällikkö Annu Tulonen.

Tämä asiakirja HAMELY/670/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument HAMELY/670/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Ahtiainen Anna-Kaisa 08.04.2024 08:54

Ratkaisija Tulonen Annu 08.04.2024 11:24

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Liisa-Marjatta Koskelainen	Suomi.fi	11.04.2024 15:46:27 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (6 sivua)

Hankepäällikkö
Riitta Niskanen
Kaupunkisuunnittelu

Viite: Lausuntopyyntö 25.3.2024

Asia: Lahden keskustavisio 2040 luonnos, Lahti

Lahden kaupunki on pyytänyt lausuntoa Lahden keskustavision 2040 luonnoksesta. Keskustavision valmistelu on aloitettu vuonna 2023 ja sen tavoitteena on hahmottaa kokonaiskuva Lahden keskustan kehittämisestä seuraavina vuosikymmeninä. Visio rakentuu neljän K:n varaan, jotka ovat kestävä, kompakti, kutsuva ja kekseliäs. Visiossa on hahmoteltu keskustan kehittymisen haasteita ja ratkaisuja niihin, vahvistettavia linkkejä eri keskustan osien välille, teemojen mukaisia tavoitteita sekä kärkihankkeita. Lahden museot ei ole ollut mukana luonnoksen valmistelussa. Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 25.3.2024 päivätystä vision luonnosaineistosta seuraavaa.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Lahden keskusta on syntynyt tuhkasta. Lahden kylän palon jälkeen Alfred Caweenin 1878 laatiman asemakaavan pohjalta keskusta rakennettiin tiukkaan ruutukaavaan. Puutalovaltainen keskusta säilyi kutakuinkin 1940-luvulle saakka, jonka jälkeen kivitalot alkoivat vallata keskustasta yhä enemmän alaa. Kerrokorkeus nousi, rakennusmateriaalit muuttuivat puusta betoniin, kaupunkia alettiin ajatella uudestaan. Keskustaan uuden ajan merkkeinä nousivat kaupungin sisääntuloväylien porttimaiset rakennukset, jotka liki kaikki ovat Unto Ojosen käsialaa.

Lahdessa on ollut aina tekemisen meininki ja viehäytys uusia ideoita kohtaan. Se näkyy muun muassa 1950-luvulta keskustaan rakennettuina toimistotaloina, jotka edustivat uutta aikaa. Samalla kadut levenivät ja perinteistä umpikorttelirakennetta alettiin rikkoa – rakennuksia ei enää sijoiteltu pelkästään kiinni katualueeseen ja toisiinsa, vaan ne saivat enemmän tilaa ympärilleen. Keskusta on muuttunut aina ajan mukana, mutta siinä on säilynyt tärkeä ajallinen kerroksisuus. Nykyään keskustassa on nähtävissä monen eri aikakauden jälki.

Keskustavisio on pohjana keskustan tulevaisuuden kehitykselle. Siinä on tunnistettu keskustan kehitykseen vaikuttavat trendit ja haasteet sekä globaalilla, kansallisella että paikallisella tasolla. Kuitenkin keskustavisiiossa Lahden keskustan monipuolinen, kerroksellinen ja arvokas nykyinen rakennuskanta ja sen hyödyntäminen jää vähälle huomiolle. Osansa saavat vain merkkiarkkitehtien tunnetut rakennukset. Lahden keskustassa on aikojen saatossa tehty laadukkaasti niin arkisempia rakennuksia, kuin tärkeitä julkisten palveluiden ja liike-elämän rakennuksia. Olevan rakennuskannan huomioiminen keskustavisiiossa on keskeistä tulevaisuuden kehitykselle.

Olevan rakennuskannan arvoja on Lahdessa tunnistettu lukuisissa rakennetun kulttuuriympäristön inventoinneissa. Parhaillaan on meneillään yleiskaavaan liittyvä päivitysinventointi paikallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Inventoinnissa päivitetään kolme vanhaa selvitystä: *Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista* (2000), *Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä* (2012) ja *Nastolan kulttuuriympäristöselvitys* (2020). Lahden sodanjälkeisen rakennusperinnön inventoinnissa määriteltiin keskustan arvorajaus, jonka tarkoituksena on kiinnittää huomiota erityisesti keskustan moderneihin rakennuskohteisiin, mutta myös korostaa keskustan merkitystä rakennusperinnön vaalimisen alueena (liite 1). Lisäksi Lahden aluetta koskee Päijät-Hämeen maakuntakaavaan liitetyt maakunnalliset kulttuuriympäristöalueet (MARY 2006), joista myös valmistuu kevään aikana uusi päivitys. Niiden lisäksi keskusta sisältää useita valtakunnallisesti merkittäviä kohteita, jotka on määritelty Museoviraston inventoinnissa vuonna 2009 (RKY). Nämä inventoinnit ovat pohjana museon ja kaupungin kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja tilakeskuksen välisessä yhteistyössä. Inventoinnit ohjaavat siis myös keskustan tulevaisuuden hankkeita ja kehitystä. Niiden huomioiminen monipuolisen, kiinnostavan, historiallisesti juurtuvan ja hyvinvointia luovan ympäristön kulmakivinä on syytä mainita visiossa.

Puhutaan sitten kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista tai ei, olemassa olevien rakennusten vaaliminen, korjaaminen ja hyötykäyttö liittyy olennaisena osana ilmastonmuutoksen torjuntaan. Vision neljästä K:sta erityisesti kestävä -teema liittyy rakennettuun ympäristöön. Olevan rakennuskannan merkitystä ilmastotoimissa on visiossa korostettava, mikäli kaupunki haluaa olla oikeasti vaikuttamassa ilmaston lämpenemisen hillitsemiseen. Tutkimusten mukaan vanhan rakennuksen korjaaminen on aina ilmaston kannalta parempi vaihtoehto, kuin uuden rakentaminen (YM: *Purkaa vai korjata*, 2021). Korjaamalla nykyisiä rakennuksia saadaan aikaan merkittäviä päästövähennyksiä seuraavan kymmenen vuoden aikana, mikä on asiantuntijoiden mukaan tärkein ajanjakso vähentää syntyviä päästöjä, jotta maapallon lämpeneminen saadaan pidettyä hallinnassa. Energiatehokas uudisrakennus muuttuu korjattua rakennusta vähähiilisemmäksi vasta vuosikymmenien päästä, jos tarkastellaan rakennusten koko elinkaaren päästöjä. Olevaan rakennuskantaan on myös sitoutunut paljon materiaalia, jota purkaessa ei tällä hetkellä pystytä kiertotalouden hengessä juurikaan hyödyntämään. Siksi ensisijainen tapa säilyttää myös materiaalia käytössä, on nykyisten rakennusten säilyttäminen ja käyttäminen. Visiossa kestävä -teemaan nostettujen energiatehokkaan uudisrakentamisen ja kiertotalouden ei pitäisi olla ensisijaisia keinoja kaupungin keskustavisiossa rakennetun ympäristön osalta. Uudisrakentamisen tulisi olla erittäin harkittua tai jopa olematonta, mikäli halutaan vähentää päästöjen syntymistä lyhyellä aikavälillä. Rakennusten säilyttäminen on rakennusperinnön vaalimisen ohella siis myös ilmastoteko. Radikaali rakennusten hyödyntäminen ja säilyttäminen sopisi Lahden ympäristökaupungin imagoon ja tekisi Lahdesta aidosti edelläkävijän.

Keskustavisiiossa tuodaan esiin haaste, jossa "tori koetaan tyhjänä paikkana" (haaste 2). Torista puhutaan myös kärkihankkeiden yhteydessä, jossa sen rinnalle on nostettu Alatorin hotellihanke. Museo näkee torin kehittämisen tärkeänä kaupungin keskustan elävyyden kannalta, mutta tulee muistaa, että tori on osa arvokasta, valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Lahden kaupungintalo, kauppatori ja Mariankadun seremonia-akseli, RKY 2009). Sen tulevaisuudensuunnitelmien tulee tukea arvokkaan ympäristön erityispiirteitä. Tori itsessään on kaupunkisuunnittelulliselta idealtaan ja määritelmältään avoin tila. Tori mahdollistaa erilaista väliaikaista toimintaa ja muuttuu vuodenaikojen mukaan – se on näyttämö ajankohtaiselle elämälle. Muuttuvana julkisena tilana sen merkitys kaupunkilaisille on suuri. Torit ja puistot antavat kaupungin hengittää ja ne luovat rytmia tiiviiseen kaupunkitilaan. Mitä muuta siis tori on, kuin "tyhjä paikka" ja avoin tila?

Museoviraston RKY-inventoinnissa Kauppatoria ja Alatoria luonnehditaan näin: "Kauppatoria reunustavat suurikokoiset asuin- ja liiketalot sekä Alatorin puisto muodostavat ajallisesti monikerroksisen kaupunkitilan, jonka edustavaan rakennuskantaan kuuluu rakennuksia 1900-luvun alkupuolelta aina jälleenrakennuskautta edustaviin Starckjohannin ja Pankinportin liiketaloihin." Alatori puistoineen kuuluu siis olennaisena osana valtakunnallisesti merkittävään ympäristöön. Suunniteltu hotellihanke muuttaisi alueen luonteen peruuttamattomasti. Se muuttaisi nykyisen kaupungin ytimessä olevan julkisen viheralueen yksityisen liikeyrittäjän käytössä olevaksi hotelliksi, johon kaikilla kaupunkilaisilla ei olisi vapaata pääsyä. Caweenin kaavaa ei tulisi käyttää perusteena rakentaa Alatorille: kaupunki on kasvanut ja kehittynyt tuosta ajasta paljon, ja siinä ajassa Alatori on muotoutunut nykyisenlaiseksi. Caween ei varmasti aikanaan ajatellut, että Alatori on sopiva tornitalolle, sillä kaupunki koostui tuolloin yksi- ja kaksikerroksista puutaloista. Caweenin ajasta muistona on ruutukaava, mutta hotellin perustelu ensimmäisen asemakaavan rakennuspaikalla on väärin. Alatorilla on kiistattomia, tunnistettuja arvoja myös voimassa olevassa asemakaavassa. Hotellihankkeesta on käynnistetty asemakaavan muutos, ja museo ottaa tarkemmin kantaa hankkeeseen kaavoituksen yhteydessä.

Torin havainnekuviissa esitetty istutusten lisääminen torille "vahvistamaan" Mariankadun seremonia-akselia ei sovi arvokkaan ympäristön luonteeseen. Harjulta harjulle kulkeva katu, matalimmassa kohdassa kauppatori on ainutlaatuinen. Kauppatorin luonnetta ja ilmettä voi kohottaa, mutta sen ominaispiirteiden ehdoilla. Akselin on tarkoitus levetä toriksi keskellä, joten torille ei tarvita akselia vahvistavia istutuksia. Mikäli akselin vahvistaminen toriympäristössä koetaan tarpeelliseksi, voi toisenlaisia ratkaisuja tarkastella toimenpiteitä suunniteltaessa.

Tori on syytä jatkossakin säilyttää avoimena, jotta se voi mahdollistaa erilaisia muuttuvia ja joustavia, eriateisen pysyviä toimintoja. Väliaikaiset rakenteet ja/tai pysyvien rakenteiden uusiminen on mahdollista, mutta on tärkeää, että tori säilyttää myös luonteensa torina – avoimena, mahdollistavana julkisena tilana.

Visio on tunnistanut viisi katua, joiden identiteettiä vahvistetaan. Vesijärvenkatu puuttuu kuitenkin näiden joukosta. Vesijärvenkatu on Aleksanterinkadun ohella Lahden pääkatu, jonka kehittäminen on tärkeää keskustan tulevaisuuden kannalta.

Julkinen taide

Taide on merkityksellistä, eikä vain elämysten, värin ja ilon lähde. Julkisen taiteen avulla on mahdollista rakentaa tai kehittää paikan identiteettiä, tehdä näkyväksi paikkaan liittyviä tarinoita ja luoda merkityksellistä sisältöä ihmisten arkiympäristöön. Visiossa tulee todeta pyrkimys laadukkaaseen ja aikaa kestävään taiteeseen Lahden julkisen taiteen periaateohjelman linjausten mukaisesti.

Keskustavision ns. identiteetikaduissa Rautatienkatu on määritelty muotoilun kaduksi. Kaupungin järjestämässä Taideakseli-hankkeessa 2017–19 Rautatienkadulle toteutettiin kolme teoskokonaisuutta. Rautatienkadun taidekokonaisuutta onkin sittemmin tehty tunnetuksi Taideakselina, joka johdattaa kohti Malvaa. Tätä identiteettiä voisi edelleen vahvistaa. Taideakselin muuttaminen muotoilun kaduksi ei ole siten suositeltavaa aiemman brändäyksen vuoksi.

Lanu-puisto on mainittu keskustavision yhtenä kärkihankkeena. Taiteilija on suunnitellut ainutlaatuisen veistospuiston itsenäiseksi kokonaisuudeksi, jota on syytä varjella. Uudelle taiteelle löytyy paikkoja muualta kaupungista.

Kulttuurikohteet

Lahden olemassa olevat vahvuudet tulisi huomioida ja niiden merkitystä vahvistaa visiossa. Erityisesti kaupungin vetovoimaiset kulttuurikohteet jäävät visiossa vähälle huomiolle. Kaupungissa on valtakunnallisesti merkittäviä museokohteita, teatteri ja orkesteri, jotka olisi hyvä huomioida myös tulevaisuuden keskustavisiossa.

Museo on tärkeä toimija ja asiantuntija Lahden historian, taiteen, kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön saralla. Museon asiantuntemus on käytettävissä toimenpidesuunnitelmien laatimisessa.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö

Liisa Koskelainen

kokoelmapäällikkö

Sari Kainulainen

Lausunto

D/2166/10.02.01.01/2023

11.4.2024

Alueellinen vastuumuseo

näyttelypäällikkö

Päivi Roivainen

rakennustutkija

Roosa Ruotsalainen

vastuumuseotutkija

Elisa Lindell

kokoelma-amanuenssi

Silja Koskimies

Liite 1: Keskustan arvorajaus

Tiedoksi: Museovirasto

Liite 1: Keskustan arvorajaus